

บทบาทของพ่อแม่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของลูกในยุคปกติใหม่

THE ROLES OF PARENTS IN SUPPORTING THEIR CHILDREN'S ENGLISH LEARNING IN THE NEW NORMAL ERA

อรวีภา ดุรงค์ธรรม¹ กนกพจน์ คำชาย² รุ่งนภา ธาตุไพบูลย์³ และยศศิริ ยศธร⁴
Onwipa Durongtham¹, Kanokpoj Khakhai², Rungnapa Thatphaiboon³ and Yossiri Yossatorn⁴

^{1,2,3,4} ภาควิชาการศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
^{1,2,3,4} General Education Department, Faculty of Sciences and Health Technology,
Navamindradhiraj University
E-mail: onwipa@nmu.ac.th

Received:	October 12, 2024
Revised:	March 7, 2025
Accepted:	March 12, 2025

บทคัดย่อ

การระบาดของ COVID-19 ในปี พ.ศ. 2563 ส่งผลให้โรงเรียนต้องปิดเรียน กระตุ้นให้ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทบทวนบทบาท เป้าหมาย และแนวทางการเรียนรู้ ตลอดจนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ วิฤตตินี้ยังทำให้ผู้ปกครองมีบทบาทเชิงรุกในการเรียนรู้ของลูกมากขึ้น จากเดิมที่เป็นเพียงผู้สนับสนุนด้านการเงิน ผู้มีส่วนร่วมโดยตรง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงทรรศนะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านมุมมองของอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา อภิปรายความสำคัญเสนอแนวทางในการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก ตลอดจนแนวทางร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน บทความกล่าวถึงสภาพจริงของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันซึ่งมีปัจจัยแทรกซ้อนเข้ามากระทบต่อมุมมองและบทบาทการจัดการเรียนการสอน บทบาทของพ่อแม่โดยเฉพาะมุมมองโดยทั่วไปที่มีต่อพ่อแม่ไทย ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการเรียนภาษาอังกฤษ และต้องการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นอกเหนือจากบทบาทการสนับสนุนทางการเงิน แม้ว่าจะมีความสามารถทางภาษาอังกฤษที่หลากหลาย บทความเสนอแนะแนวทางการในการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกเพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว ช่วยให้ผู้ปกครองซึ่งมีความสามารถทางภาษาอังกฤษหลากหลายสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคปกติใหม่

คำสำคัญ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ การพัฒนาภาษาอังกฤษ การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก การสื่อสารในชั้นเรียน

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic in 2020 necessitated the closure of schools, prompting English language teaching instructors, parents, and stakeholders to reassess roles, goals, and learning approaches, and adapt teaching methods to the situation. This crisis also enabled parents to take a more active role in their children's learning, shifting from mere financial supporters to direct involvement. This article aims to present perspectives and exchange experiences from the viewpoint of university-level English language instructors, discuss the importance, propose empathic communication approaches, and collaborative approaches between teachers and parents suitable for the current situation. The article addresses the realities of current English language teaching, which has been impacted by various factors affecting teaching perspectives and roles. It also explores the role of parents, particularly the general perspective of Thai parents, who recognize the importance of involvement in English learning and desire to participate in learning beyond financial support, despite varying English language abilities. The article suggests empathic communication strategies to foster sustainable learning motivation, create a positive learning environment, and strengthen family relationships, enabling parents with diverse English abilities to effectively support their children's English learning in the new normal.

Keywords

Parental Involvement, Teaching English as a Foreign Language, English Language Development, Empathic Communication, Classroom Communication

บทนำ

การระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ในประเทศไทยส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกระดับการศึกษา การปิดโรงเรียนเป็นเวลานานในช่วงแรกของการระบาดเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อย่างกระทันหัน โดยเปลี่ยนจากการเรียนการสอนโดยครูในห้องเรียนสู่การเรียนการสอนทางออนไลน์ซึ่งทั้งครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างครูและผู้ปกครองมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนที่บ้าน นอกจากนี้ ความเครียดและความกังวลของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษก็เพิ่มขึ้นจากความไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ การระบาดครั้งนี้จึงไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อวิธีการสอนเท่านั้น แต่ยังเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนทางจิตใจและอารมณ์ระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียนในการจัดการกับความเครียดและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วย เนื่องจากทั้งผู้ปกครอง ครู และนักเรียนต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ผกผันอย่างรุนแรงทั้งจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน และความปลอดภัยต่อสุขภาพ

จนทำให้ต้องเกิดการเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิตรอดและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต (Pajarianto, 2020; Petrakova et al., 2021; Russell, 2020; Susilowati & Azzasyofia, 2020; Vanpetch & Sattayathamrongthian, 2020) จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้หลายคนจัดลำดับความสำคัญของการเรียนรู้ใหม่ ทบทวนความจำเป็นต่อการเข้าโรงเรียน ทำให้มีนักเรียนจำนวนหนึ่งหลุดออกไปจากระบบการศึกษาในโรงเรียน (Chairassamee et al., 2024)

ในมุมมองของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมีความท้าทายตามปกติ ด้วยภาษาอังกฤษในประเทศไทยมีฐานะเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งหมายความว่าคนไทยไม่มีความจำเป็นต้องสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน นอกเหนือจากเมื่อจำเป็นต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติ นักเรียนในกรุงเทพมหานครหรือเมืองท่องเที่ยวอาจมีโอกาสได้พบเห็นการสื่อสารระหว่างคนไทยกับชาวต่างชาติบ้าง ในขณะที่นักเรียนในจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวจึงมักขาดทั้งโอกาสและแรงบันดาลใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตระหนักดีว่าความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษช่วยส่งเสริมโอกาสในการแข่งขันในตลาดแรงงานและการศึกษาต่อ จึงทำให้คนไทยให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษมาก และมักมองว่าภาษาอังกฤษเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของการศึกษาอย่างหนึ่ง (Foley, 2005; Pechapan-Hammond, 2020) สถานการณ์ที่มีความย้อนแย้งนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในประเทศไทยเท่านั้น ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีก็พบปัญหานี้เช่นกัน (Seo, 2023) ด้วยความคาดหวังของสังคมต่อความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษที่สูง และโอกาสในการสื่อสารที่ต่ำเช่นนี้ จึงมักก่อให้เกิดความกลัวในการใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่าปกติ

Hu et al. (2024) ได้ระบุรูปแบบของความกลัวในการใช้ภาษาต่างประเทศไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ ความกลัวในการสื่อสาร ความประหม่าในการสอบ และความกลัวต่อการถูกตัดสิน ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยแล้วจะพบว่าความกลัวทั้ง 3 รูปแบบมักเกิดได้ในห้องเรียน และผู้ที่สร้างความกลัวหรือมีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยมากที่สุดได้แก่ ครูภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามระหว่างกระบวนการระบาดของโรคโควิด 19 พ่อแม่และสมาชิกในบ้านต้องทำหน้าที่เป็นครู และมีโอกาสสร้างความกลัวเหล่านี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งแน่นอนว่าส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และอาจกระทบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวด้วย

จากการสำรวจในรายวิชาปรับปรุงพื้นฐานภาษาอังกฤษซึ่งจัดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีซึ่งมีความสามารถต่ำกว่าระดับ A2 ตามกรอบอ้างอิงมาตรฐานความสามารถทางภาษา (CEFR) ในปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่าจากนักศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและต้องปรับปรุงพื้นฐานทั้งหมด 758 คน ทุกคนตระหนักและมีความต้องการในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ประสบความสำเร็จทั้งหมด พบว่ามีนักศึกษามากถึง 705 คน (93.01%) ระบุว่ามีการเรียนภาษาอังกฤษทางลบ โดยจำนวนนี้พบ 542 คน (76.88%) ที่ระบุว่าครูเป็นฉนวนที่ทำให้รู้สึกไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ รองลงมาคือเพื่อน (n = 123, 17.45%) และนักศึกษาขาดแรงบันดาลใจในการเรียนภาษาอังกฤษเอง (n = 40, 5.67%) ในขณะที่ 23 คนที่เหลือ (6.99%) ระบุว่าไม่เคยเรียนภาษาอังกฤษมาจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเลย เมื่อพิจารณาจากผลสำรวจนี้ร่วมกับรูปแบบความกลัวและสถานการณ์การเรียนการสอนซึ่งมีความจำกัดในหลายด้าน

ทั้งจำนวนชั่วโมงการเรียนภาษาอังกฤษ ทรัพยากรสนับสนุน ความสามารถของครู และการสื่อสารของครู สามารถตั้งข้อสันนิษฐานได้ว่าด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ความระมัดระวังของความสัมพันธ์หรือความต่างระหว่างผู้เรียนและครู การทดสอบและการใช้ผลการทดสอบในการประเมินผู้เรียน ล้วนแล้วแต่สามารถส่งผลต่อความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบภาษาอังกฤษทั้งหมด แม้ว่าผู้เรียนจะทราบถึงความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษก็ตาม (Research Team, 2023)

แม้ว่าปัจจุบันการระบาดของโรคโควิด 19 จะผ่านพ้นมาแล้วและการจัดการเรียนการสอนก็กลับเข้ามาสู่สภาวะที่เรียกว่า “ปกติ” แต่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การเรียนรู้ของครู ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างทำให้ความปกติในปัจจุบันกลายเป็น “ปกติใหม่” ความตระหนักต่อความสำคัญของจิตใจผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดล้วนแล้วแต่มีความสำคัญ เพราะวัตถุประสงค์หนึ่งของการศึกษาที่นอกเหนือไปจากการรู้รอบและทำเป็นนั้นคือการพัฒนาจิตใจและคุณลักษณะที่จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (De Raad & Schouwenburg, 1996)

ทั้งนี้การทำความเข้าใจผู้เรียนเพื่อการสนับสนุนการเรียนภาษาอังกฤษ ครูและผู้ปกครองจำเป็นต้องพัฒนาการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก ซึ่งหมายถึงการรับสารอย่างละเอียดครบถ้วนทั้งเนื้อความและอารมณ์ผ่านมุมมองของผู้เรียน และการแสดงออกให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงความเข้าใจของพ่อแม่หรือครูที่มีต่อเขา รวมถึงแสดงออกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจนทั้งคำพูดและการกระทำที่ทำให้ผู้เรียนรับรู้ได้ถึงเจตนาที่ดีและให้เกียรติซึ่งกันและกันในฐานะที่เท่าเทียมกัน (Durongtham et al., 2024) โดยอาจมองได้ว่าผู้เรียนคือผู้นำการเรียนรู้ของตนเอง มีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และต้องเรียนรู้วิธีเหล่านั้นด้วยตนเอง โดยมีพ่อแม่และครูทำหน้าที่สนับสนุน

บทบาทของพ่อแม่ที่เปลี่ยนไปในการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยุคปกติใหม่

บทบาทการเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่แบ่งออกเป็นสองฝ่าย ได้แก่ ปัจเจกนิยม(Individualism) ซึ่งเน้นการพัฒนาตนเอง และ ตามคตริรวมหมู่ (Collectivism) ซึ่งให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกัน การเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ของครอบครัวไทยอธิบายไว้เป็นภาพรวมว่ามีลักษณะตามคตริรวมหมู่ (Collectivistic) พ่อแม่มักควบคุม จัดการ และโอ้อุ้มมากกว่ากลุ่มปัจเจกนิยม ตามบรรทัดฐานของสังคมไทยพ่อแม่มีหน้าที่ในการสั่งสอนและปกป้อง ในขณะที่ลูกมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม (Yotyodying & Wild, 2014) การสื่อสารในครอบครัวไทยจึงมักมีระดับชั้นและสถานะซึ่งไม่เท่าเทียมกันระหว่างพ่อแม่และลูก จึงมีบางคำพูดที่พ่อแม่พูดกับลูกได้ แต่ลูกไม่สามารถใช้คำพูดเดียวกันพูดกับพ่อแม่ได้ จนบางครั้งทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจต่อการจัดการของพ่อแม่ เพราะในมุมมองของผู้เรียนอาจไม่เท่าทันหรืออาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ทั้งนี้เราต่างทราบดีว่าโลกในปัจจุบันเป็นโลกที่มีความไม่แน่นอน ข้อเท็จจริง ความรู้ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนบางครั้งคนที่เกิดก่อนอาจตามไม่ทันคนที่เกิดมาพร้อมความเปลี่ยนแปลงอันฉับไวนี้ พ่อแม่มีความจำเป็นต้องทบทวนความเชื่อตามบรรทัดฐานดังกล่าวด้วยความเท่าทันอิทธิพลของบรรทัดฐานสังคมต่อวิถีคิดของตนเอง

ด้านบทบาทการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูก แม้ว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูกสำคัญต่อการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของลูกอย่างมาก (Bennett et al., 2002)

พ่อแม่ไทยมักเว้นหน้าที่นี้ไว้เป็นของครู หรือของติวเตอร์ จากการวิจัยระบุว่าพ่อแม่ไทยไม่ค่อยใช้เวลาและพลังงานกับการเรียนรู้ของลูก โดยเฉพาะกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบ้าน แต่มักเลี้ยงดูและสนับสนุนการเรียนรู้ของลูกโดยการบอกให้ลูกทำ โดยกลุ่มพ่อแม่ที่ได้รับการศึกษาดีมักกำหนดกฎเกณฑ์มากกว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาน้อยกว่า และจากที่ระบุไว้ว่าพ่อแม่ไทยมีลักษณะเป็นพ่อแม่จอมบงการ (Authoritarian) (Yotyodying & Wild, 2014) จึงอาจอนุมานได้ว่าพ่อแม่ซึ่งมักทำหน้าที่เป็นตัวอย่างและสั่งสอนจากกลัวที่จะแสดงให้ลูกเห็นอีกด้านที่อาจผิดพลาด หรือเป็นตัวอย่างที่ไม่สมบูรณ์แบบแต่พบได้ว่าพ่อเข้าสู่ช่วงการกักตัวระหว่างการระบาดของโควิด พ่อแม่ถูกบังคับให้ต้องเป็นครูของลูกอีกครั้ง ต้องใช้เวลาอยู่กับลูก พูดคุยกับลูก เรียนเป็นเพื่อนลูก สอนลูกทำการบ้าน หรือสนับสนุนการเรียนรู้ของลูกเพิ่มเติมมากขึ้น บทบาทของพ่อแม่ในช่วงการกักตัวจึงเป็นเสมือนครูหรือผู้ช่วยครู และเป็นโอกาสอีกประการหนึ่งจากวิกฤตการณ์ที่ช่วยเปลี่ยนผ่านความกลัวนั้นไป จากการสำรวจความเห็นของพ่อแม่ในกรุงเทพในปี พ.ศ.2566 พบว่าพ่อแม่ทั้งหมดที่เข้าร่วมการสำรวจต้องการสนับสนุนการเรียนรู้ของลูกนอกเหนือจากบทบาทการสนับสนุนด้านการเงิน

แม้ว่าการเปลี่ยนผ่านนี้จะเกิดขึ้นอย่างเจ็บปวด มองเห็นได้ไม่ชัดมากนัก เนื่องด้วยความจำกัดของความสามารถ ความมั่นใจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานทางการศึกษาหรือตัวช่วยอื่น ๆ การสนับสนุนทั้งด้านความรู้ และกำลังใจจากหน่วยงานทางการศึกษา ผลการสำรวจดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของพ่อแม่ที่เห็นความสำคัญ และตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะครูและเพื่อนของลูก เมื่อกล่าวว่าเลี้ยงลูกแบบเพื่อน พ่อแม่จึงต้องเป็นทั้งเพื่อนเล่นและเพื่อนเรียน ทั้งนี้พบว่าด้วยความตั้งใจนี้พ่อแม่จำนวนหนึ่งจึงเลือกใช้การสนับสนุนทางอารมณ์หรือการเข้าใจและให้กำลังใจลูก และหาตัวช่วยให้ลูกในการเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น การจัดหาติวเตอร์ หาโรงเรียนที่ดีหาอุปกรณ์ หรือแอปพลิเคชันที่ทันสมัย

บทบาทของพ่อแม่เป็นบทบาทที่ท้าทายเสมอมาไม่ว่ายุคใดก็ตาม ผู้ที่รับผิดชอบหน้าที่ความเป็นพ่อแม่และแม่จำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอเพื่อประโยชน์สูงสุดของลูก เมื่อสถานการณ์ของโลกเข้าสู่ยุคปกติใหม่ พ่อแม่แต่ละบ้านภายใต้เงื่อนไขชีวิตที่แตกต่างกันไปทั้งด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความเชื่อ ความพร้อม อิทธิพลของสังคม และความต้องการของลูกอาจส่งผลให้การสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของแต่ละบ้านมีความหลากหลาย ทั้งนี้พ่อแม่แต่ละคนจึงจำเป็นต้องพิจารณาและกำหนดบทบาทของตนเองด้วยความถึกแค้นและเท่าทันเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการพัฒนาที่ดีต่อทั้งผลการเรียน สุขภาพกายและใจของลูก ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและสังคมรอบข้าง

การให้รางวัล การลงโทษ และการแสดงออกอย่างร่วมรู้สึก

พ่อแม่แต่ละบ้านมีความเชื่อต่อการให้รางวัลหรือลงโทษแตกต่างกันไป บางบ้านมักชมลูกตนเองให้คนอื่นฟังแต่มักไม่ค่อยชมลูกซึ่งหน้าด้วยความเชื่อว่ากลัวว่าลูกเหลิงและเสียเด็ก บางบ้านแสดงความชื่นชมลูกอย่างสม่ำเสมอเพราะเชื่อว่าเป็นกำลังใจที่ดี ความเชื่อเหล่านี้แตกต่างกันออกไปและแน่นอนว่าการตอบสนองเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้และจิตใจของผู้เรียน ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมดั้งเดิม เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบลงมือกระทำ (Operant Conditioning Theory) (Skinner, 1965) ซึ่งระบุว่าสิ่งมีชีวิตเรียนรู้ได้ดีและถาวรเมื่อได้รับการเสริมแรงทางบวก

ซ้ำ ๆ และจะไม่ทำพฤติกรรมที่ไม่ดีเมื่อได้รับการลงโทษ เป็นต้น ทั้งนี้พ่อแม่ทุกท่านทราบดีว่ามนุษย์มีความซับซ้อนมากกว่านั้น บางครั้งการชื่นชมหรือการให้รางวัลก็ไม่ได้ให้ผลดีเสมอ และบางครั้งการทำโทษอาจแรงให้เกิดการทำผิดซ้ำ ๆ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีพื้นฐานของการสื่อสาร (Shannon & Weaver, 1949) ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า พ่อแม่สร้างข้อความที่ส่งไปหาลูกด้วยความเข้าใจแบบพ่อแม่ ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า เข้าใจสถานการณ์แบบผู้ใหญ่คนหนึ่งเข้าใจ ในขณะที่ลูกซึ่งเป็นเด็กคนหนึ่งก็เข้าใจในสิ่งที่พ่อแม่พูดด้วยความเข้าใจแบบเด็ก มีประสบการณ์ชีวิต และชุดความคิดที่ซับซ้อนน้อยกว่า สิ่งที่พ่อแม่พูดมักไม่ตรงกับสิ่งที่ลูกเข้าใจ การชมหรือการลงโทษหลายครั้งจึงมักผิดวัตถุประสงค์

การชื่นชม และการลงโทษ ได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้านอารมณ์และจิตใจมาแต่เดิม ในยุคปกติใหม่นี้ผู้คนตระหนักว่าไม่ใช่เพียงร่างกายเท่านั้นที่เจ็บป่วยได้ หากแต่จิตใจและการเรียนรู้ก็สามารถบาดเจ็บได้เช่นกัน แนวคิดเรื่องการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกจึงได้รับการหยิบยกขึ้นมาเป็นหัวข้อสำคัญในหลายวิชาชีพ เช่น ทางการแพทย์และการพยาบาลนำมาใช้ในการรักษาความรู้สึกของผู้ป่วย (Banerjee et al., 2021; Durongtham et al., 2024; Howick et al., 2018) ทางการศึกษานำมาใช้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูนักเรียน หรือพัฒนาผลลัพธ์ทางการศึกษาโดยเฉพาะในวิชาภาษาอังกฤษ (Durongtham et al., 2024; Numanee et al., 2020; Zhang, 2022) อย่างไรก็ตามด้วยการตีความที่หลากหลาย ความหมาย และการนำการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกไปใช้จึงยังไม่ชัดเจน

การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก เป็นวิธีการสื่อสารประเภทหนึ่งที่เปรียบเสมือนมีดที่คม สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ให้คู่สนทนา รู้สึกปลอดภัยได้รับการปกป้อง หรือใช้เพื่อตีแท่งเสียดสีให้รู้สึกเจ็บลึกถึงหัวใจก็ได้ การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจมุมมองความคิดของคู่สนทนาด้วยการจินตนาการโดยใช้ข้อมูลจากการผ่านการฟัง การสังเกตที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับประสบการณ์เดิมของตนเอง และแสดงออกสะท้อนถึงมุมมองความเข้าใจนั้น ๆ ไปยังคู่สนทนาอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงความสามารถในการรับสาร มุมมองและความรับรู้ของคู่สนทนาด้วยทั้งคำพูดและภาษากาย ซึ่งอาจพูดได้ว่าเป็นการเข้าใจประกอบกับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น พนักงานขายรถยนต์ที่มีประสบการณ์รู้ความต้องการของลูกค้าหลายประเภท ครูฟลายปกรองที่รู้อากัปกิริยาของนักเรียนที่ทำผิด หรือหมอที่สามารถวิเคราะห์บุคลิกลักษณะของลูกค้า เป็นต้น ดังนั้นพ่อแม่ที่สามารถสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถสื่อสารได้ตรงประเด็นทั้งเชิงเนื้อหาและอารมณ์ ไม่มีความจำเป็นต้องกล่าวชื่นชมจนฟุ้งเฟ้อ ไม่ต้องเลียงการแนะนำที่ทำให้เสียใจ หรือไม่ต้องใช้คำหรือการกระทำที่รุนแรงเพื่อลงโทษ (Arling, 1958; Goleman, 1998; Hojat et al., 2009; Thuy et al., 2024)

Durongtham และคณะ (2024) ได้วิเคราะห์ระบอบองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกโดยแบ่งเป็น การรับสารอย่างร่วมรู้สึก 3 ประการ และการส่งสารอย่างร่วมรู้สึก 3 ประการ โดยแต่ละองค์ประกอบไม่ใช่ขั้นตอน เป็นลักษณะของการสื่อสารที่จะทำให้เกิดการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกที่ไม่ควรขาดข้อใดข้อหนึ่งไป ขอยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายของแต่ละองค์ประกอบ โดยยกสถานการณ์เมื่อพ่อแม่ได้ฟังลูกบอกว่า “พ่อคะ แม่คะ หนูสอบตก” เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบ การอธิบายความหมาย ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 การรับสารอย่างละเอียด หมายถึง ความสามารถในการฟัง การสังเกต การใช้กลวิธีที่จะเข้าใจสถานการณ์ของคู่สนทนาทั้งเนื้อหาที่คู่สนทนาต้องการสื่อ และอารมณ์ของคู่สนทนาจากการอนุมานจากคำพูด น้ำเสียง ภาษากาย และสถานการณ์

เมื่อพ่อแม่รับสารซึ่งเป็นข้อความ พ่อแม่ต้องสังเกตว่าลูกใช้น้ำเสียง ท่าทาง และวิธีในการสื่อสารอย่างไร ซึ่งความหมายของข้อความมีทั้งความหมายตามคำพูดคือการแจ้งว่าไม่ผ่านการทดสอบ และข้อความแฝงทางอารมณ์ซึ่งอาจมีความหมายหลากหลายตามเงื่อนไขของผู้สื่อสาร เช่น ลูกต้องการกำลังใจ ลูกต้องการความช่วยเหลือ ลูกเศร้าใจผิดหวัง เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 การรับข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้กลวิธีเพื่อที่จะรับข้อมูลได้ถูกต้องและครบถ้วน

ระหว่างการรับฟัง และสังเกตพฤติกรรมของลูก พ่อแม่อาจใช้การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทางเพื่อสื่อสารว่ากำลังตั้งใจฟังลูกอยู่ ตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่จำเป็น หรือเพื่อให้ลูกได้ระบายความรู้สึก เช่น “ลูกรู้สึกอย่างไรกับการสอบตกครั้งนี้” “หนูคิดว่าเกิดจากสาเหตุอะไร” “หนูคิดว่าหนูสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ไหม” เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 3 การตรวจสอบความตรงกันของข้อมูล หมายถึง การถามหรือการใช้วิธีใดเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตรงกันของข้อมูลทั้งเนื้อหาที่รวบรวมได้จากคู่สนทนา ตลอดจนอารมณ์ของคู่สนทนาให้แน่ใจว่าเข้าใจข้อมูลที่คู่สนทนาให้ได้อย่างถูกต้อง

เมื่อผู้ปกครองได้ข้อมูลมาจำนวนหนึ่ง หรือจนครบถ้วนแล้ว จำเป็นต้องทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าผู้ปกครองตีความสารที่ลูกส่งให้ตรงกับเจตนาของเด็กหรือไม่ โดยอาจเกริ่นนำเพื่อให้เด็กเข้าใจก่อน เช่น “ตามที่หนูเล่ามา แม่จะลองทบทวนให้ฟังนะ ถ้ามีตรงไหนไม่ตรงกับที่หนูคิด บอกแม่นะลูก” และอธิบายความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อลูก เช่น “แม่เข้าใจว่าหนูรู้สึกผิดหวังจากการที่หนูยังไม่ได้ตั้งใจลองทำอย่างเต็มความสามารถ และหนูอยากจะทำให้ผลมันออกมาดีกว่านี้ เพราะหนูเองก็รู้ว่ามันสำคัญ” เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 การสื่อสารอย่างชัดเจน หมายถึง ทักษะการเลือกใช้คำพูด น้ำเสียง ภาษากาย การเลือกสถานการณ์หรือจังหวะ และวิธีการในการสื่อสารเพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจในตัวคู่สนทนา และสื่อสารในมุมมองของตนเองอย่างชัดเจน หลีกเลี่ยงโอกาสในการเกิดการเข้าใจผิด

เมื่อผู้ปกครองได้ทบทวนข้อมูลจนครบถ้วน ถูกต้องตรงกันตามเจตนาของเด็กแล้ว ผู้ปกครองต้องสื่อสารมุมมองความเข้าใจต่อลูกให้ลูกรู้ว่าเรามีความเข้าใจต่อเขาอย่างไร และตัวผู้ปกครองเองมีเจตนาที่ดีและความคิดต่อสถานการณ์นั้นอย่างไรประกอบด้วยเหตุผล โดยไม่ตัดสินว่าสิ่งที่ลูกได้ทำไปถูกหรือผิดอย่างไร

องค์ประกอบที่ 5 การโน้มน้าวอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้วิธีการโน้มน้าวให้เหตุผล หรือใช้วิธีการเพื่อช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่นและคู่สนทนามีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย

การสื่อสารที่ใช้กับเด็กเนื่องด้วยเด็กยังมีวุฒิภาวะ ประสบการณ์ และการกำกับตนเองไม่มาก จึงจำเป็นต้องโน้มน้าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาทั้งทางอารมณ์และปัญหาอื่น

องค์ประกอบที่ 6 การสร้างความรู้สึกปลอดภัย หมายถึง การใช้การสื่อสารด้วยคำพูด ภาษากาย ท่าทางเพื่อสร้างให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกปลอดภัย

ผู้ปกครองสามารถสร้างความปลอดภัยได้โดยการพูดเพื่อช่วยระบุสิ่งที่ลูกกลัวหรือกังวล และแนวทางการป้องกัน รวมถึงการช่วยเหลือจากผู้ปกครอง ที่จะป้องกันหรือบรรเทาให้สิ่งที่กลัวหรือกังวลเบาบางลง

จากคำนิยามและตัวอย่างข้างต้นจะพบได้ว่า การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกเป็นในแนวทางการสื่อสารที่ไม่ใช้การเอาใจลูก แต่เป็นการแสดงถึงความใส่ใจและเข้าใจต่อลูก และช่วยลดการวางเงื่อนไขทั้งการชื่นชมและการตำหนิที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ซึ่งอาจช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความไว้วางใจต่อพ่อแม่ ภาครัฐมีใจในตนเอง และความรู้สึกระบายความสำเร็จในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่า การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึกที่แสดงความเมตตาส่งผลให้ผู้เรียนมีกำลังใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น (Zhang, 2022)

สรุป

การระบาดของ COVID-19 ส่งผลต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย โดยเฉพาะบทบาทของผู้ปกครองที่เปลี่ยนไป ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูกมากขึ้น จากที่เคยทำหน้าที่สนับสนุนด้านการเงินและมอบหมายการสอนให้ครู ผู้ปกครองต้องปรับตัวเป็นทั้งผู้ช่วยครูและเพื่อนร่วมเรียนรู้กับลูกที่บ้าน บทบาทนี้ทำให้ผู้ปกครองต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเอง มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของลูก และเสริมสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลหรือการชื่นชม การลงโทษที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการสื่อสารแบบเข้าใจและเอาใจใส่ ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับลูกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความเครียด และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและนักเรียนก็พัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน

บทบาทใหม่ของผู้ปกครองนี้ แม้จะเกิดขึ้นอย่างเงียบ ๆ แต่มีความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนการเรียนรู้ของลูก จึงควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรเพื่อเพิ่มทักษะในการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้ปกครอง ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคปกติใหม่

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ตามสัญญาเลขที่ FRB650065/0468

References

- Aring, C. D. (1958). Sympathy and Empathy. *JAMA*. 167(4), 448-452.
- Banerjee, S. C., et al. (2021). Oncology care provider training in empathic communication skills to reduce lung cancer stigma. *Chest*. 159(5), 2040-2049.

- Bennett, K. K., Weigel, D. J. & Martin, S. S. (2002). Children's acquisition of early literacy skills: examining family contributions. **Early Childhood Research Quarterly**. 17(3), 295-317.
- Chairassamee, N., Chanchaoenchai, K., Saraithong, W. & Temsumrit, N. (2024). Inequality in educational opportunity in Thailand during the COVID-19 pandemic. **International Journal of Educational Development**. 109, 103083.
- De Raad, B. & Schouwenburg, H. C. (1996). Personality in learning and education: A review. **European Journal of personality**. 10(5), 303-336.
- Durongtham, O., Chusanachoti, R. & Iramaneerat, C. (2024). Needs Analysis of Empathic Communication Enhancing Program for Health-Science EFL Students. **LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network**. 17(2), 110-133.
- Foley, J. A. (2005). English in Thailand. **RELJ journal**. 36(2), 223-234.
- Goleman, D. (1998). The emotional intelligence of leaders. **Leader to Leader**. 1998(10), 20-26.
- Hojat, M., et al. (2009). The Devil is in the Third Year: A Longitudinal Study of Erosion of Empathy in Medical School. **Academic Medicine**. 84(9), 1182-91.
- Howick, J., et al. (2018). Effects of empathic and positive communication in healthcare consultations: a systematic review and meta-analysis. **Journal of the Royal Society of Medicine**. 111(7), 240-252.
- Hu, X., Zhang, X. & McGeown, S. (2024). Foreign language anxiety and achievement: A study of primary school students learning English in China. **Language Teaching Research**. 28(4), 1594-1615.
- Numanee, I. Z., Zafar, N., Karim, A. & Ismail, S. A. M. M. (2020). Developing empathy among first-year university undergraduates through English language course: A phenomenological study. **Heliyon**. 6(6), e04021.
- Pajarianto, D. H. (2020). Study from home in the middle of the COVID-19 pandemic: analysis of religiosity, teacher, and parents support against academic stress. **Talent Development & Excellence**. 12(2), 1791-1807.
- Pechapan-Hammond, S. (2020). English in Thailand. **The handbook of Asian Englishes**. 629-648.
- Petrakova, A., Kanonire, T., Kulikova, A., & Orel, E. (2021). Characteristics of teacher stress during distance learning imposed by the COVID-19 pandemic. **Вопросы образования(eng)**. 93-114.

- Research Team. (2024). **A study on English language learning experiences among undergraduate students**. Unpublished manuscript.
- Russell, V. (2020). Language anxiety and the online learner. **Foreign Language Annals**. 53(2), 338-352.
- Seo, Y. (2023). The role of home language environment and parental efforts in children's English development in an EFL context. **Journal of Multilingual and Multicultural Development**. 46(2), 273-287.
- Shannon, C. E. & Weaver, W. (1949). **The Mathematical Theory of Communication**. University of Illinois Press.
- Skinner, B. F. (1965). **Science and human behavior**. Simon and Schuster.
- Susilowati, E. & Azzasyofia, M. (2020). The parents stress level in facing children study from home in the early of covid-19 pandemic in Indonesia. **International journal of science and society**. 2(3), 1-12.
- Thuy, T. T., Thuy, P. T. & Thao, L. T. (2024). Empathetic Pedagogies in English as a Foreign Language (EFL) Teaching: Specific Strategies and Experiences from the Mekong Delta Context. **International Journal of Learning, Teaching and Educational Research**. 23(1), 39-58.
- Vanpetch, Y. & Sattayathamrongthian, M. (2020). The challenge and opportunities of Thailand education due to the covid-19 pandemic: Case study of Nakhon Pathom, Thailand. **Innovative Technologies in Science and Education**. 210(18058), 1-9.
- Yotyodying, S. & Wild, E. (2014). Antecedents of different qualities of home-based parental involvement: Findings from a cross-cultural study in Germany and Thailand. **Learning, Culture and Social Interaction**. 3(2), 98-110.
- Zhang, Z. (2022). Toward the role of teacher empathy in students' engagement in English language classes. **Frontiers in Psychology**. 13, 880935.